

Verdieping: noodweer en noodweerexces

Korte omschrijving werkvorm:

Leerlingen doen uitspraak in enkele strafzaken uit het verleden waarin noodweer een rol speelde.

Leerdoel:

- Leerlingen leren wat 'noodweer' en wat 'noodweerexces' is.
- Leerlingen maken kennis met enkele historische strafzaken.

Bronnen:

<http://www.youtube.com/watch?v=9bgwSeYJAJs>

Duur:

30 minuten

Handleiding:

1. Deel de werkbladen 'uitleg' en 'opdracht' uit. Bekijk eventueel klassikaal het filmpje over de tasjesroof (zie: bronnen)
2. Vraag de leerlingen de zaken te lezen en bij elke zaak aan te geven wat de uitspraak zal zijn geweest (en waarom).
3. Bespreek de antwoorden na. Wat vinden leerlingen van deze zaken? Wat zouden ze zelf doen?

Uitleg: noodweer

Soms doet iemand iets strafbaars, maar dan krijgt hij toch geen straf. Bijvoorbeeld omdat hij iemand doodde uit zelfverdediging, of omdat hij door iemand anders gedwongen werd iets strafbaars te doen. Deze reden noem je met een moeilijk woord een 'strafuitsluitingsgrond'. Noodweer en noodweerexcès zijn twee strafuitsluitingsgronden.

NOODWEER

Je doet iets strafbaars om jezelf of iemand anders te verdedigen.

Of, zoals het in het wetboek staat: "Niet strafbaar is hij die een feit begaat, geboden door de noodzakelijke verdediging van eigen of eens anders lijf, eerbaarheid of goed tegen ogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding."

NOODWEEREXCES

Je gaat verder dan nodig is om jezelf of iemand anders te verdedigen, maar doet dit doordat je helemaal over je toeren bent van de aanval.

Of, zoals het in het wetboek staat: "Niet strafbaar is de overschrijding van de grenzen van noodzakelijke verdediging, indien zij het onmiddellijk gevolg is geweest van een hevige gemoedsbeweging, door de aanranding veroorzaakt."

Opdracht: Noodweer

Hieronder zie je 4 strafzaken uit het verleden waarin noodweer en noodweerexces een rol speelden. Geef aan bij elke zaak aan wat volgens jou de uitspraak van de rechter moet zijn geweest:

- A. Noodweer
- B. Noodweerexces
- C. Strafbaar

Geef ook argumenten voor je antwoord.

1. De tasjesroof

Een vrouw wordt beroofd van haar tasje. Hierna koopt ze op de zwarte markt een pistool en ze neemt schietlessen. Op een avond wordt ze in een lift overvallen door twee jongens. Een grijpt haar bij de keel en de ander bedreigt haar met een mes. Ze pakt haar pistool en lost een waarschuwingsschot, maar de mannen gaan door. Daarna schiet ze de man met het mes neer. De ander probeert haar alsnog te beroven en hij wordt ook neergeschoten. Een van de daders overlijdt.

2. Het keukenmesje

Twee politieagenten komen in een woning na een melding over overlast. Een vrouw pakt plotseling een keukenmesje en roept: "ik steek je kapot". Een van de twee agenten pakt zijn pistool en schiet een waarschuwingsschot in de lucht. De vrouw komt op de agent af. De agent voelt zich bedreigd. Hij loopt naar achteren, botst tegen zijn collega aan en schiet de vrouw neer. De vrouw overlijdt.

3. De betrapte inbreker

Een echtpaar wordt 's nachts wakker van gerommel. Er is een inbreker bezig om uit hun volière waardevolle vogels te stelen. De inbreker probeert te ontkomen. Het echtpaar weet de inbreker te overmeesteren en houdt hem liggend op de grond vast. Na komst van de politie ligt de inbreker bewusteloos in de tuin. Hij overlijdt later in het ziekenhuis.

4. De overval

Een juwelier zit in zijn kantoor als hij beneden iets hoort. Hij pakt zijn pistool. Als hij beneden komt ziet hij een overvaller de vitrines leeghalen. De juwelier schiet de man direct neer. De mede-overvaller vlucht. Als de politie komt vertelt de juwelier niet dat de man is neergeschoten. De man overlijdt in het ziekenhuis. Het ziekenhuis meldt dat de man gered had kunnen worden als ze eerder wisten dat hij was neergeschoten.

Antwoordmodel

Zo liepen de zaken af:

1. Tasjesroof: Bijlmer noodweer (1984)

De vrouw werd vervolgd voor doodslag, poging tot doodslag en verboden vuurwapenbezit. Ze deed een beroep op noodweer en noodweerexces. De rechtbank vond dat de schietpartij het onmiddellijke gevolg was van een hevige gemoedsbeweging die veroorzaakt werd door de overval. Kortom: noodweerexces. Ze kreeg wel een straf voor het illegaal bezitten van een vuurwapen.

Hier een kort filmpje over de Bijlmer Noodweerzaak:

<http://www.youtube.com/watch?v=9bgwSeYJAJs>

2. Keukenmesje: Meta Hofman (1983)

De rechter vond dat de agent niet strafbaar was. Hij had niet direct zijn pistool tevoorschijn moeten halen. Maar dat kwam doordat hij niet genoeg ervaring had. Door de korte afstand en het gebrek aan tijd was er geen mogelijkheid voor een andere verdediging. De rechtbank honoreerde het beroep op noodweer.

3. Betrapte inbreker: Diessen (2012)

Het echtpaar in Diessen werd niet strafrechtelijk vervolgd. Het Openbaar Ministerie vond dat er geen sprake was van buitensporig geweld. Het echtpaar heeft de inbreker 'liggend op de grond vastgehouden bij hals en benen', waardoor is de inbreker gestikt. De staatssecretaris voor Veiligheid en Justitie reageerde op de zaak: "Het is treurig dat er iemand dood is gegaan, maar dat is wel een inbrekersrisico."

4. De overval: Schietende juwelier (2002)

Het Openbaar Ministerie vond dat het schieten valt onder noodweer. Maar wel dat de juwelier schuldig is aan doodslag, omdat hij had moeten vertellen dat hij de verdachte had neergeschoten. Er kwam dus een rechtszaak. Anders had de verdachte nog geleefd. Hij wordt veroordeeld tot 200 uur dienstverlening en 3 maanden voorwaardelijk wegens zware mishandeling en verboden wapenbezit.